

Remissvar – Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet (Ds 2023:3)

Till Landsbygd- och infrastrukturdepartementet DnrLI2023/01786

Region Blekinge svarar i egenskap av regionalt utvecklingsansvarig för Blekinge län.

Bakgrund

Statsrådet Tomas Eneroth beslutade den 30 maj 2022 att tillkalla en bokstavsutredare med uppdrag att utreda och ta fram förslag till inriktning för statens ansvar för flygplatser i Sverige (I2022/01211). I uppdraget ingick att behovet av grundläggande tillgänglighet för medborgare, näringsliv och samhällsviktigt flyg tillgodosågs i hela landet. Förslagen skulle tas fram med utgångspunkt i de transportpolitiska målen och vara i linje med klimatmålen. Den dåvarande egna företagaren och det tidigare statsrådet Peter Norman anställdes som ämnessakkunnig och utredare den 4 juli 2022. Uppdraget gällde från och med den 15 augusti 2022 till och med den 15 november 2022. Den 26 juli 2022 beslutade statsrådet Tomas Eneroth att förlänga utredningstiden till och med den 15 december 2022 (I2022/01552). Den 13 december 2022 beslutade statsrådet Andreas Carlson att förlänga utredningstiden till och med den 15 februari 2023 (I2022/02298).

Summering

Region Blekinge motsätter sig förslaget i samtliga delar som avser Ronneby flygplats.

Det är en brist att berörd flygplats, länets kommuner, Region Blekinge, Länsstyrelsen Blekinge och andra tongivande aktörer inte har involverats eller intervjuats under utredningsarbetet. Om vi hade tillfrågats hade vi kunnat ge en bredare förståelse och ett bättre kunskapsunderlag. Vår uppfattning är att det i dag krävs tydligare statlig styrning av landets flygplatser för att säkerställa vårt lands beredskap.

Blekinge har ett utsatt geografiskt och strategiskt läge vid Östersjön. Vi spelar en viktig roll i ett kommande Natomedlemskap. Ronneby är redan i dag en av två flygplatser med statlig rådighet som uppfyller Natos 7 baseline requirements. Regeringen bör invänta den försvarspolitiska inriktningen som presenteras i närtid. Sannolikt skärps kraven ytterligare på landets totalförsvaret och då spelar Ronneby en avgörande roll för landets samhällsskydd och beredskap.

Blekinges näringsliv är ett av de mest exportintensiva i landet med en rad internationella koncerner. Länet har också hög statlig närvaro med bland annat Försvarsmakten, Boverket, Blekinge Tekniska Högskola och Kustbevakningen. En statlig flygplats med daglig pendling för affärsresenärer till Stockholm är av yttersta vikt för en fortsatt stark utveckling och en säkrad personalförsörjning för både statliga och privata aktörer.

Ronnebys styrkor

Flygplatsen är kostnadseffektiv och har statlig rådighet enligt Natos krav

Ronneby flygplats är i dag en mycket väl fungerande och kostnadseffektiv flygplats med fyra statliga aktörer: Swedavia, Luftfartsverket, Fortifikationsverket och Försvarmakten. Den har högst tillgänglighet i landet efter Arlanda, Landvetter och Sturup med möjlig öppetid dygnet runt årets alla dagar.

Utredarens slutsats att: *Flygplatsen är Försvarmaktens flygplats och eftersom mitt uppdrag handlar om en flygplatsöversyn för den civila flygtrafiken ser jag därför inget avgörande skäl till att Ronneby ska ingå i det statliga basutbudet.* Denna slutsats anser vi mycket dåligt underbyggd. Försvarets kärnverksamhet är inte att bedriva civil flygplats. Endast Ronneby och Luleå-Kallax flygplats har i dag statlig rådighet och uppfyller Natos 7 baseline requirements. I Ronneby ägs marken av Fortifikationsverket, flygstationen drivs av Swedavia och Försvarmakten är flygplatshållare och bedriver verksamhet på området med flottlj.

Sverige och Blekinge ska erbjuda Nato värdlandsstöd och samhällsberedskap i form av både transit och basering. Det kräver stora resurser av både det civila och militära försvaret – inte minst tillgång till en statlig flygplats. Om Ronneby tas ur det nationella basutbudet försvinner statens rådighet, men också möjligheten till effektiv personalförsörjning och logistik. Ronneby flygplats bör därför ses som ett nav i södra Sverige med reell robusthet och strategisk placering.

Ronneby är beredskapsflygplats för såväl MIRG-styrka som kvalificerad medicinsk insatsförmåga

Ronneby är en av tio ordinarie beredskapsflygplatser i Sverige. En av flera konsekvenser är att länet tappar möjligheten att transportera patienter till kvalificerad vård om förslaget går igenom. Frågan är speciellt allvarlig då vi inte har civil helikopter baserad på flygplatsen. Utifrån ett totalförsvarsperspektiv är sjukvården och dess infrastruktur ett prioriterat område. Det har inte utredningen tagit hänsyn till.

Ronneby flygplats är topp-fyra i Sverige med möjlig öppetid dygnet runt årets alla dagar. Ronneby är därför frekvent använd som alternativ flygplats till destinationer i närområdet för både kommersiellt och privat flyg. Beredskapsöppningarna är färre då flygplatsen till stor del redan är öppen.

MIRG (Maritime Incident Response Group) styrkan utgår från Karlskrona och flyger från Ronneby. MIRG-förmågan finns i Stockholm, Göteborg och Karlskrona. Placeringen är baserad på en dimensionerande hotbild, det vill säga den omfattande fartygstrafiken utanför Blekinges kust. Senast MIRG ryckte ut skarpt från Karlskrona var i samband med fartygsbranden ombord på Almirante Stornorrland.

Transportstyrelsen har föreslagit Ronneby som reservflygplats

Efter den 6 juni 2030 ska de konventionella navigationshjälpmedlen enbart finnas kvar som reserv vid reservflygplatser. Det gäller om de satellitbaserade navigationssystemen inte är tillgängliga eller vid bortfall av radartäckning. Därför har Ronneby föreslagits som en av 14 reservflygplatser av Transportstyrelsen. Detta har utredaren inte tagit hänsyn till.

Ronneby flygplats har pekats ut som riksintresse

Trafikverket och Försvarsmakten har pekats ut Ronneby flygplats som riksintresse. Detta har utredaren inte tagit hänsyn till.

Ronneby ska kvarstå i basutbudet – risker och frågetecken om så ej sker:

- Om Ronneby tas bort kommer Sverige förlora i både förmåga och resurser i ett osäkert säkerhetspolitiskt omvärldsläge.
- I utredningen jämförs Ronneby och Kalmar med Halmstad och Ängelholm. Det är ingen relevant jämförelse. Ronneby bör i stället jämföras med Luleå-Kallax som också har statlig rådgivning.
- Vi ser positivt på att även Kalmar-Öland flygplats blir en del i det framtida statliga basutbudet av flygplatser då hela sydöstra Sverige har utmanade tillgänglighet till Stockholm. Därför är det felaktigt att ställa flygplatserna mot varandra.
- Om Ronneby tas bort ur det nationella basutbudet måste driften av flygplatsens civila del tas ur kommunala och regionala skattemedel vilket inte är genomförbart.
- Vi ser en stor risk med att ha en civil utomstående operatör på en militär flygplats med tanke på det säkerhetspolitiska omvärldsläget. Det är något som kan bli verklighet om Ronneby tvingas upphandla driften av terminalverksamheten enligt LOU.
- Utredaren har ett tydligt fokus på miljöaspekter och näringsliv och fokuserar på sjukvårdens behov ur ett beredskapsperspektiv (ref. Trafikverkets utredning 2020). Däremot saknas analys ur ett totalförsvarsperspektiv.
- Utredaren gör en egen tolkning av samhällsviktig verksamhet i relation till flygbehov. Vår bedömning är att totalförsvarsaspekterna behöver analyseras betydligt mer ingående.
- Rysslands invasion av Ukraina och dess följder för den säkerhetspolitiska situationen i Europa understryker behovet av en sådan analys.
- Utredningen väcker även frågor kring hur långt det transportpolitiska ansvaret sträcker sig och var Försvarsmaktens ansvar tar vid. Detta anser vi inte är relevant och inom utredarens uppdrag.

Hög statlig närvaro och exportintensivt näringsliv

Blekinge har hög statlig närvaro. Här finns huvudkontoren för Boverket och Kustbevakningen. Dessutom har Blekinge högst militär närvaro med Marinbasen i Karlskrona och Flygflottiljen i Ronneby samt betydande delar av landets försvarsindustri med Saab Kockums AB.

Näringslivets tillväxt har varit en av de högsta i landet under 2000-talet. Länet är ett av de mest exportintensiva vad det gäller varu- och tjänsteexport och är stora inom forskning och utveckling. Som industriregionen präglas Blekinge också av ett storskaligt näringsliv med en förhållandevis hög andel av arbetstillfällena koncentrerade till stora företag. Storföretag med högt kunskapsinnehåll investerar medel i FoU och står för en stor andel av exportvärdet från regionen, men det skapar också ett stort beroende och en sårbarhet i regionen. Arbetsgivare, både privata och offentliga, uppger i undersökningar att de har svårt att rekrytera efterfrågad kompetens. Över tid har utbyggd infrastruktur inneburit bättre kommunikationer och ökad tillgänglighet. I nuläget är pendling via flyg det enda tidseffektiva alternativet vid längre avstånd. En försämrad tillgänglighet med flyg skulle därför kraftigt försämra företagets möjlighet till kompetensförsörjning. Ronneby flygplats är avgörande för Blekinges näringsliv

utifrån utveckling och personalförsörjning. Bakom remissvaret står flera företag med verksamhet i Blekinge, däribland Ericsson, Telenor Sverige, Saab Kockums, Teko Tryck, Atria Sweden och Cimon. Röster från näringslivet finns i bilaga 1.

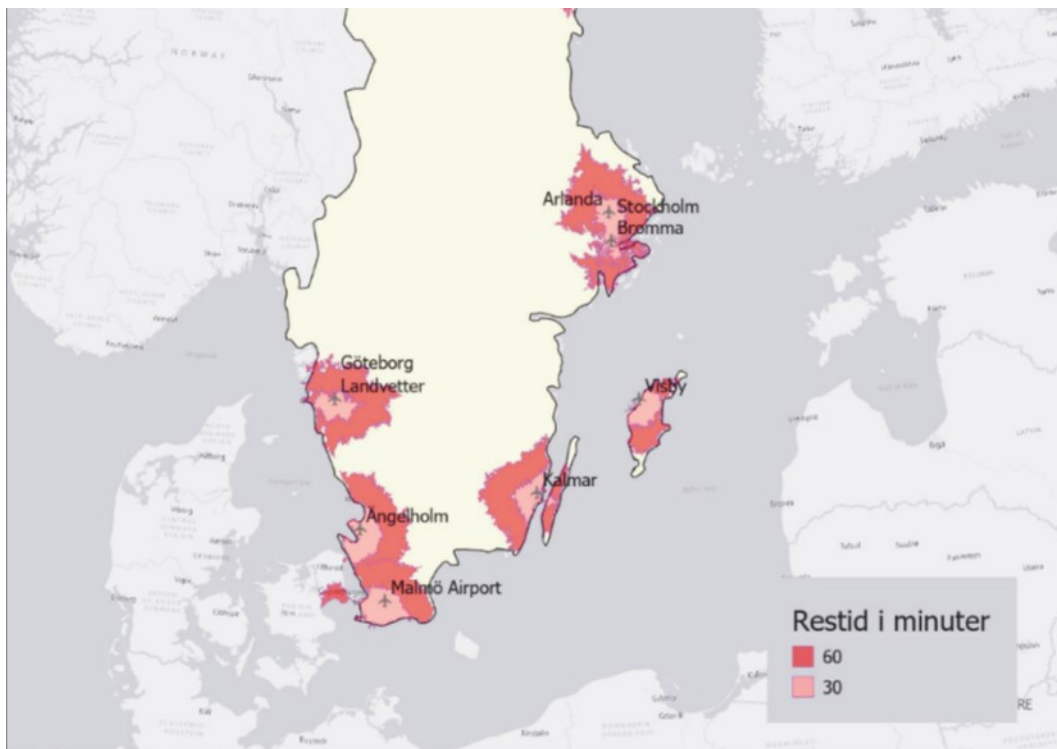
En förutsättning för fortsatt god utveckling är snabb tillgänglighet till Stockholm och vidare ut i världen. I nuläget är flyget det enda transportmedel som erbjuder möjlighet till daglig pendling till huvudstaden, vilket anges som en av de politiska målsättningarna i utredningen. Tillgängligheten till Stockholm med tåg hör till de sämsta i Sydsverige med en restid på fyra timmar och 52 minuter inkluderat två byten som bäst.

Ronnebys upptagningsområde

Upptagningsområdet för Ronneby flygplats är 300 000 resenärer. Resenärerna kommer främst från Blekinge men även från norra Skåne och södra Småland. Majoriteten (70 procent) är affärsresenärer som jobbpendlar till och från Stockholm. För att stärka sin personalförsörjning har näringslivet och de statliga myndigheterna ett stort behov av en robust flygplats med daglig förbindelse till och från huvudstaden.

Det är därför anmärkningsvärt att Blekinge föreslås stå utan flygplats i det nationella basutbudet inom 60 minuters resväg. Förslagets fyra nya flygplatser ger ungefär 1,0 miljoner personer möjlighet att nå en statlig flygplats inom 60 minuter medan 0,3 miljoner mister möjligheten om Ronneby utgår.

Att Ronneby ingår i basutbudet är också en tydlig signal till flygoperatörerna om långsiktighet från statens sida. Vi ser en uppenbar risk att Swedavias styrelse enbart ser till den affärsmässiga delen om att bedriva flygplansverksamhet vid Ronneby flygplats och väljer att fokusera på större flygplatser på bekostnad av mindre.

Bildtext: Bilden tagen från utredningen visar tydligt effekterna för Blekinge där större delen av länet blir utan flygplats i basutbudet inom 60 minuters restid om utredningens förslag skulle bli verklighet.

Övriga synpunkter

Vi ser utredarens förslag om att regeringen bör ta fram en ny strategi för luftfarten som positiv, det är dock viktigt att lokala och regionala företrädares inflytande säkerställs. Likaså är utredarens förslag avseende miljö och klimat positiva, där det föreslås att staten bör ta initiativ till inrättande av en bränslekommission.

Bilaga 1

Röster från näringslivet

Björn Ivar Moen, VD Telenor Sverige

”För Telenor, som funnits i Karlskrona i över 30 år, har flygplatsen i Ronneby spelat en central roll för uppbyggnaden av en framgångsrik verksamhet. Med över 400 anställda i Karlskrona är det viktigt för våra medarbetare att kunna resa på smidiga sätt. Även om vi tillämpar hybridarbete och är möjliggörare av digitala arbetssätt ser vi ett stort värde i att kunna träffas och bygga relationer för att företaget och medarbetarna ska kunna utvecklas. Att resa tur och retur från Blekinge till Stockholm med tåg under samma dag är tyvärr inte möjligt. En begränsning eller nedläggning av Ronneby flygplats skulle kunna påverka hur vi kan utveckla vår verksamhet i Karlskrona.

Mats Wicksell, SVP and Head of BA Kockums, Saab

”Saab i Karlskrona bidrar till Sveriges försvar och att hålla sjövägar öppna och säkra. Att enkelt kunna röra oss i Sverige för att möta och kunna ta emot kunder, beslutsfattare och experter är avgörande för samarbete och för vår verksamhet. Här spelar flygplatsen i Ronneby en central roll.”

Nils-Gunnar Persson, ägare Teko Tryck AB

”För näringslivet är det en överlevnadsfråga att vi har bra flygförbindelser till Stockholm, speciellt över dagen.”

Peter Mattisson, VD CIMON-koncernen

”En flygförbindelse mellan Ronneby och Stockholm är nödvändig för regionens utveckling. Det vore förödande för hela vår koncern och för enormt många andra stora som små aktörer i näringslivet om hotet gällande nedläggning av flygplatsen skulle bli verklighet.”

Carsten Jörgensen, Kvalitets och Miljöchef, Atria Sweden

”Flyget är viktigt för Atria. Vi har huvudkontoret i Sundbyberg där vår ledningsgrupp och marknads- och säljkontor finns. Det är viktigt för vår affärsutveckling att kunna ha möjlighet till snabb fysisk kontakt med vår anläggning i Sölvesborg.”